

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

Är jämställdhet en självklarhet?

En litteraturstudie om likheter och skillnader inom
svensk och internationell skola

KURS	<i>Examensarbete I för grundlärare 4-6, 15 hp</i>
PROGRAM	<i>Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6</i>
FÖRFATTARE	<i>Matilda Axelsson, Isabell Baihofer</i>
EXAMINATOR	<i>Per Olof Gunnar Askerlund</i>
TERMIN	<i>VT25</i>

SAMMANFATTNING

Matilda Axelsson, Isabell Baihofer

Är jämställdhet en självklarhet? – En litteraturstudie om likheter och skillnader inom svensk och internationell skola

Is gender equality a given? – A literature review about similarities and differences within Swedish and international school

Antal sidor: 24

Jämställdhet är ett centralt begrepp inom skolans värld och är en viktig del i hela världens arbete med hållbar utveckling. Men bedrivs arbetet likadant överallt? Hur används begreppet inom undervisningen och hur mycket påverkar länders egna normer och kulturer? Syftet med denna studie är att analysera och jämföra hur utbildningssystem i Sverige och andra länder framställer jämställdhetsbegreppet. Studien undersöker tre huvudområden: läroböcker, undervisning i skolan och jämställdhet inom skolan kopplat till samhället och de globala målen. Studien genomfördes som en litteraturstudie, där relevant forskning och vetenskapliga artiklar från olika databaser och söktjänster analyserats.

Resultatet visar att jämställdhetsarbete i skolan varierar mellan olika länder. I flera fall speglar skolmiljön samhällets normer, både genom undervisning och läromedel. Vissa länder möter motstånd från föräldrar, elever och till och med politiska rörelser.

Forskningen visar att skolor arbetar kontinuerligt med jämställdhet, men att vissa länder möter större utmaningar än andra. För att nå en hållbar framtid är det nödvändigt att fortsätta bedriva jämställdhetsarbetet inom olika länders utbildningssystem.

Nyckelord: Jämställdhet, undervisning, kön, normer, skola

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	2
3. Bakgrund.....	3
3.1 Historiskt perspektiv	3
3.2 Styrdokument och värdegrund	4
3.3 Jämställdhetsbegreppet	5
4. Metod.....	7
4.1 Informationssökning	7
4.2 Urvalsprocess	8
4.3 Materialanalys.....	10
5. Resultat	11
5.1 Läroböcker	11
5.2 Undervisning i skolan	11
5.3 Jämställdhet inom skolan kopplat till samhället och globala målen.....	14
6. Diskussion.....	16
6.1 Metoddiskussion	16
6.1.1 Informationssökning	16
6.1.2 Materialanalys.....	17
6.1.3 Artificiell intelligens (AI)	18
6.2 Resultatdiskussion.....	18
6.2.1 Likheter.....	18
6.2.2 Skillnader	19
6.2.3 Slutsats.....	20
6.2.4 Forskningen relaterat till yrkesrollen.....	21
6.3 Framtida forskning.....	21
Referenslista	22

Bilaga 1: Söktabell.....	
Bilaga 2: Översikt över analyserat material.....	
Bilaga 3: Sökordstabell.....	
Bilaga 4: Geografisk tabell	

1. Inledning

Jämställdhet i skolan är en central fråga som påverkar individers framtida möjligheter och samhällets utveckling. Skolans roll handlar inte bara om undervisningens innehåll, den formar också normer, värderingar och föreställningar om kön och makt. Trots att jämställdhetsarbetet ska ha en självklar plats i den svenska skolan (Skolverket, 2024a, s. 5-6) och i många andra skolor i världen ser metoderna och framgångarna olika ut. Frågor som vi som lärarstudenter ofta funderar på är hur jämställdhet speglas i läroböcker? Hur påverkar undervisningens utformning elevernas syn på kön och normer? Vilken roll spelar skolan i arbetet för global jämställdhet? För att vi som blivande lärare ska kunna utbilda och upprätthålla jämställdhet bland våra elever, är det av stor vikt att vi har en djup förståelse kring jämställdhetsarbetet.

Studien kommer att utgå från den svenska skolan för att sedan kunna jämföra med andra länder. Anledningen till detta är för att vi själva alltid gått i och kommer vara verksamma i svensk skola. Under vår uppväxt har vi upplevt orättvisa mellan könen. Vi som är skribenter har gått i samma skolor, haft samma lärare, fast med 4 års skillnad. Ett minne vi båda har från vår skolgång är att pojkarna i våra klasser var mer högljudda utan att bli tillsagda, medan vi som tjejer fick en utskällning för samma anledning. Dagens svenska skola har en stor global mångfald bland elever, vilket kan påverka vilka erfarenheter eleverna tar med sig från sina kulturella bakgrunder. Därför vill vi undersöka hur arbetet med jämställdhet ser ut i de svenska skolorna, samt hur det ser ut runt om i världen.

Vår ambition med studien är att belysa arbetet med jämställdhet både i Sverige och internationellt. Studien fokuserar på tre områden: innehåll i läroböcker, undervisning, och skolans koppling till samhället och de globala målen, specifikt mål nummer 5 som handlar om jämställdhet mellan bland annat män och kvinnors makt och resurser (FN, 2023). Genom att analysera forskning och artiklar ger det en inblick på hur jämställdhetsbegreppet används i skolans värld.

Studien kommer att innehålla ett syfte med frågeställningar som riktar in sig på jämställdhet och skola, följt av en bakgrund som fokuserar på forskning kring hur ämnet har behandlats tidigare. Sedan presenteras ett resultat som utgår från bakgrunden och ytterligare forskningsartiklar. Avslutningsvis diskuteras studien i relation till metod och resultat.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med den här litteraturstudien är att undersöka hur begreppet jämställdhet framställs inom skolan, både i Sverige och internationellt. Studien syftar även till att jämföra hur olika länders skolsystem hanterar jämställdhetsfrågor.

För att uppnå syftet kommer följande frågeställningar att besvaras:

- Hur presenteras begreppet jämställdhet i undervisningen i olika länders skolor?
- Vilka likheter och skillnader finns mellan den svenska skolan och skolsystem i andra länder när det gäller jämställdhet?

3. Bakgrund

Bakgrunden inleds med ett historiskt perspektiv (3.1) där fokus ligger på hur olika skolämnen redan under 1970-talet bidrog till att skapa och befästa könsskillnader inom utbildningssystemet i Sverige. Därefter granskas svenska styrdokument och värdegrundsarbetet (3.2) för att belysa hur jämställdhet definieras och regleras inom skolväsendet. Slutligen diskuteras jämställdhetsbegreppet (3.3) i en bredare kontext, med fokus på dess innebörd och betydelse både inom och utanför skolan.

3.1 Historiskt perspektiv

I den första läroplanen för grundskolan 1962 står det att skolans sociala fostran ska förstärka demokratis principer om samverkan mellan kön, nationer och folkgrupper (Kungl. Skolöverstyrelsen, 1962, s. 18). I *Läroplan för grundskolan 1969* framkommer begreppet ”jämställdhet” i skolans mål och riktlinjer: ”Skolan bör verka för jämställdhet mellan män och kvinnor” (Skolöverstyrelsen, 1969, s. 14).

Connell (2009, refererad i Hedlin, 2013, s. 82) skriver att globalt ansågs maskulinitet och femininitet under 1970-talet som de två könsindelningarna och könsrollerna i samhället, och under den här tiden var skapande, så som textil- och träslöjd starkt kopplat till respektive roller. Alla elevers utbildning i svensk skola skulle utgå från samma kursplan (Skolöverstyrelsen, 1969, s. 50), men den mjuka naturen av sy- och textilslöjd var ändå associerat med kvinnan och den hårda naturen av träslöjd var associerat med mannen. De här indelningarna syntes i samhället genom skolämnen, val av senare utbildning och till sist val av arbete. Spår av detta finns kvar än idag, eftersom män fortfarande söker sig mot fysiska och tekniska arbeten medan kvinnor vanligtvis söker sig mot arbeten inom vård och omsorg (Connell, 2009, refererad i Hedlin, 2013, s. 82).

Under 70-talet höll Skolverket på att ta fram LGR80 som skulle främja jämställdhet mellan könen på ett sätt som skulle minska segregationen mellan pojkar och flickor i skolan. I mellanstadiet var det största problemet elevernas egna fördomar eftersom könsroller ofta var influerade från hemmet. Det orsakade att eleverna såg olika ämnen som manligt eller kvinnligt. De här ämnena var hemkunskap, slöjd, idrott och teknik. Som ett försök att motverka könsuppdelningarna i skolan, infördes blandade grupper med både flickor och pojkar i ämnena, vilket även gjordes i andra skolinriktningar. Det skulle förhoppningsvis resultera i att eleverna skulle få ett intresse i ämnen som inte traditionellt

tillhörde deras könsroll och även öppna ett framtidsintresse för normbrytande utbildningar och yrke (Hedlin, 2013, s. 78–79).

Enligt både *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet* och *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* är skolans värdegrund och uppdrag att gestalta jämställdhet mellan kvinnor och män, alla människors lika värde och medvetet främja köns lika rätt och möjligheter (Utbildningsdepartementet, 1994, s. 5-6; Skolverket, 2011, s. 7-8).

3.2 Styrdokument och värdegrund

I *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022* (Skolverket, 2024a, s. 5) står det under skolans värdegrund och uppdrag att skolan ska förmedla individens frihet, allas lika värde och jämställdhet mellan kvinnor och män. Skolans uppdrag är att aktivt verka för jämställdhet genom att förmedla lika rättigheter, skyldigheter samt möjligheter för kvinnor och män. Eleverna ska också förstå att människors möjligheter påverkas beroende på hur synen är på manligt respektive kvinnligt (Skolverket, 2024a, s. 7–8).

Enligt Skolinspektionen (2019, s. 5; 2020, s. 30) framgår det att idag är inte skolan jämställd och jämställdhetsarbetet inom skolan är nedtonad. I en systematisk forskningssammanställning utgiven av Skolforskningsinstitutet (2024, s. 22, 34) beskrivs hur lärare kan arbeta med jämställdhet. Utbildningen behöver innehålla olika diskussioner om hur stereotyper om kön framställs inom media, i bland annat reklamfilmer. Diskussioner kan ge eleverna en förståelse hur det påverkar deras framtida yrkesval och intressen, samt hur eleverna upplever vad som anses kvinnligt och manligt.

Begreppet jämställdhet nämns inte bara i de inledande delarna av läroplanen (Skolverket, 2024a, s. 5, 7–8), utan även i några kursplaner. Inom ämnet religion står det i det centrala innehållet för årskurs 4–6 att moraliska frågor och samtal, såsom jämställdhet och sexualitet, behandlas inom området etik och livsfrågor (s. 191). Fortsättningsvis ska samhällskunskapen innehålla sociala normer och roller i olika sammanhang som behandlar bland annat jämställdhet (s. 197). I det centrala innehållet inom biologi står det att eleverna ska arbeta med sexualitet, kärlek, relation och ansvar (s. 156).

Utöver det ämnesspecifika innehållet nämnt ovan ingår kunskapsområdet om sexualitet och relationer i flera skolämnen och detta innebär begrepp som relationer, jämställdhet, normer och identitet (Ceder, et. al. 2021, s. 26). Skolverket (2024b) menar att skolans värdegrundsuppdrag och kunskapsuppdrag går samman i varandra och måste aktivt arbetas med parallellt inom skolan. Ceder et. al. (2021, s. 27) menar att det är vanligt att värdegrundsuppdraget endast behandlas på speciella dagar med olika schemabrytande aktiviteter, men det ska alltså genomsyra hela skolverksamheten varje dag. I praktiken kan det bli svårt att uppehålla en integration mellan värdegrunds- och kunskapsarbetet men det är viktigt att skolan kontinuerligt arbetar med värdegrundsarbetet i skolans vardag.

3.3 Jämställdhetsbegreppet

Nationalencyklopedin (2023) förklarar begreppet ”Jämställdhet” som: ”Förhållande som innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet.”. Det finns ett flertal globala organisationer som arbetar med jämställdhet, bland annat FN och UNESCO. FN har tagit fram 17 globala mål och enligt FN:s globala mål nummer 5 (FN, 2023) är jämställdhet ett gemensamt arbete på skolor runt om i hela världen. UNESCO (2024) är en fredsorganisation under FN med 168 medlemsländer. De har gjort en sammanställning på CSE (Comprehensive sexual education) som förespråkar en mer omfattande sexualkunskap i skolan. Det bidrar till att barn redan från en ung ålder bland annat behandlar varandra med respekt och kan identifiera orättvisor baserat på kön. CSE står för en positiv syn på sex samt betonar värderingar som respekt, jämställdhet, inkludering, empati, icke-diskriminering och ansvar. CSE uppmuntrar till en hälsosam syn på pubertet, kroppen, sex, relationer och familjeliv. Utöver detta finns flertal forskare som definierar jämställdhetsbegreppet.

Forskaren Carlsons (2017, s. 12–13) analys resulterar i att jämställdhetsbegreppet är centralt inom utbildning och skola, och att samhället påpekar att könen endast har biologiska skillnader. Det är dock inget som Carlson håller med om då den sociala normen påverkar vad som är kvinnligt och manligt. Författaren beskriver begreppet som kvantitativ, vilket innebär en strävan efter en jämn procentuell fördelning mellan könen på exempelvis en arbetsplats. Det framkommer att kvinnor och män kan välja karriärer utan inflytande från varken den sociala eller historiska kontexten som människan lever i. Att det inte levs upp till har ingen förklaring.

Langemark & Hugo (2023, s. 105) beskriver jämställdhet i relation till styrdokumentet som diffust. Det framställs som ett värde, ett ämnesinnehåll och en del av organisationen av undervisningen. Anledningen till att jämställdhetsbegreppet har olika betydelser i olika policydokument är för att hålla begreppet neutralt. Det innebär att så länge begreppet inte är laddat kan konsensus, alltså en gemensam överenskommelse, inom samhället upprätthållas. Begreppet blir ofarligt och går att lyfta inom olika klassamhällen och etniska grupper och fokuset läggs på individen snarare än att skapa goda villkor för alla (Langemark & Hugo, 2023, s. 107).

Svenska skolans policydokument, som skollagen och läroplanen för grundskolan har fokus på sina likabehandling- och antidiskrimineringsplaner och har därför en skyldighet att agera ifall någon elev känner sig utsatt eller diskriminerad. Jämställdhet ska inte vara ett mål i sig, utan snarare ett medel att använda för att nå en tryggare och mer lärorik skolgång. Genom att se på jämställdhet på det viset är det möjligt att möta samhällets utmaningar (Langemark & Hugo, 2023, s. 105).

4. Metod

Forskningen är gjord på ett systematiskt tillvägagångssätt, vilket betyder att det framgår hur artiklarna valts ut och analyserats (Nilholm, 2017, s. 35). Avsnittet beskriver hur litteraturstudien har genomförts och börjar med informationssökning (4.1), hur urvalsprocessen gick till (4.2) och avslutningsvis materialanalysen (4.3).

4.1 Informationssökning

För att genomföra studien har vetenskapliga artiklar granskats från olika databaser och söktjänster: Primo, SwePub och ERIC. Primo är en söktjänst som ger tillgång till avhandlingar, böcker, artiklar och rapporter. SwePub tillhandahåller liknande material som Primo men utifrån svenska lärosäten. ERIC är en internationell databas som samlar undervisningsrelaterad litteratur och har tillgång till bland annat vetenskapliga artiklar, rapporter, böcker och avhandlingar.

Sökningarna presenteras systematiskt i en söktabell (se bilaga 1), där det redovisas vilka specifika sökord som använts, vilken databas som sökningarna genomförts i samt antalet relevanta artiklar som valts ut baserat på sökorden. De valda sökorden redovisas mer utförligt i bilaga 3, som beskriver varför just dessa ord har använts.

För att säkerställa en bred sökning användes både svenska och engelska sökord, vilket möjliggjorde en omfattande kartläggning av relevant forskning. Urvalet av sökord skedde genom en dialog mellan oss skribenter, där centrala begrepp som *equality* och *sexual education* identifierades som grundläggande begrepp. Därefter utökades sökningen genom att inkludera synonymer och relaterade sökord, vilket breddade urvalet för att säkerhetsställa att relevanta träffar inkluderades. I den inledande fasen av sökningarna användes begreppet *Sweden* för att avgränsa materialet till forskning i Sverige, medan begreppet uteslöts för att upptäcka global forskning. Eftersom vissa geografiska områden inte initialt inkluderades genomfördes kompletterande sökningar i efterhand för att skapa en mer omfattande och representativ bild.

4.2 Urvalsprocess

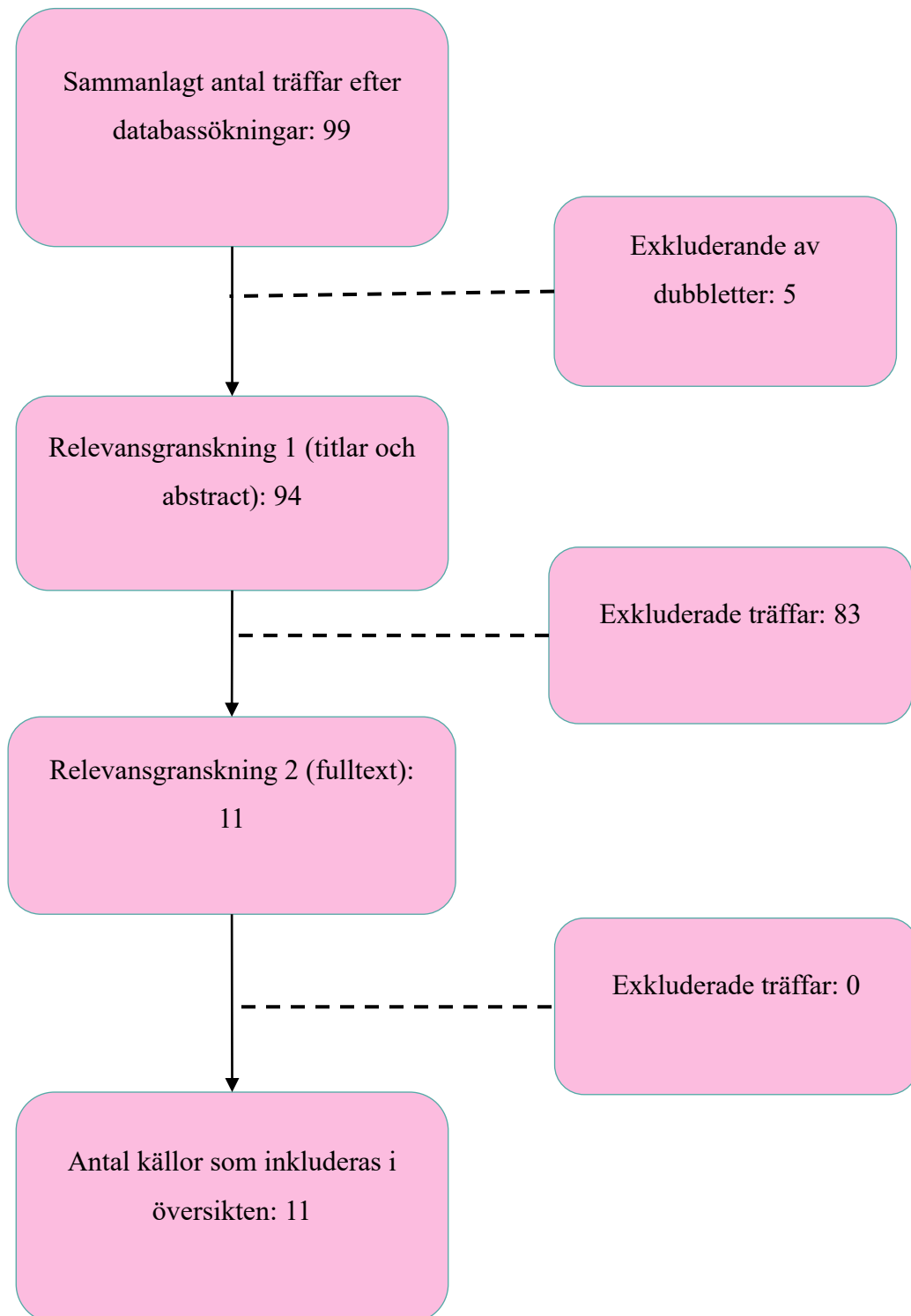
För att identifiera relevanta artiklar som speglar litteraturstudiens syfte tillämpades specifika urvalskriterier för att bedöma huruvida en artikel skulle inkluderas eller exkluderas. Urvalsprocessen fokuserade på att inkludera studier med en tydlig inriktning på jämställdhetsfrågor inom grundskolan. Där prioriterades artiklar som behandlar hur jämställdhet integreras i undervisningen, skolans styrdokument samt de pedagogiska metoder som används för att främja en mer jämställd lärandemiljö.

De urvalskriterierna som användes var:

- Artiklar publicerade tidigast 2010
- Endast artiklar som genomgått peer-review granskas
- Artiklar relaterat till skolan

Urvalsprocessen av artiklar inleddes med en genomgång av respektive titel och abstracts för att bedöma om innehållet var relevant för studiens syfte. Endast de artiklar som ansågs innehålla väsentlig forskning inom området valdes ut för vidare analys. Därefter genomfördes en mer djupgående granskning, med särskilt fokus på resultat- och diskussionsavsnitten, för att säkerställa att artiklarna bidrog med relevanta insikter. Se flödesschema i figur 1. De inkluderade studierna behandlar begreppet jämställdhet, dess implementering i skolundervisningen samt dess långsiktiga påverkan på samhället, både i Sverige och internationellt. Vi valde att använda artiklar publicerade efter 2010 för att hitta omfattande och representativt material. Eftersom vi vill göra en internationell jämförelse så var vi noga med att få en geografisk bredd på forskningsområdet. Se bilaga 4 för en geografisk överblick.

Figur 1. Flödesschema med inkluderade och exkluderade kriterier i sökningen.

4.3 Materialanalys

De 11 artiklarna som analyserats är dokumenterade i *Översikt över analyserat material* (se bilaga 2). Artiklarna skrevs in i bilagans tabell som redovisar bland annat deras titel, författare, publikationsår, syfte, urval, datainsamling och resultat.

Vi valde att tillämpa en tematisk analysmetod för att identifiera återkommande mönster i artiklarna. Genom denna metod kunde forskningsmaterialet bearbetas på ett strukturerat sätt som också upprätthåller en vetenskaplig standard och objektivitet (Nyman & Claesson, 2022, s. 71–73). För att systematisera och kategorisera det insamlade materialet konstruerades två separata tankekartor, där artiklarna organiserades utifrån deras innehåll och relevans för studien. Den ena tankekartan fokuserade på artiklar som behandlade jämställdhetsbegreppet inom den svenska skolan, medan den andra omfattade studier med ett internationellt perspektiv. Genom denna metod skapades en tydlig översikt över materialet, vilket underlättade analysen av skillnader och likheter mellan olika studier.

5. Resultat

Resultatdelen presenterar en sammanställning av hur svenska och internationella skolor arbetar med jämställdhet inom utbildningssystemet. Resultatet fokuserar på tre huvudsakliga teman: 5.1 läroböcker, 5.2 undervisning i skolan och 5.3 jämställdhet inom skolan kopplat till samhället och globala mål. Genom att analysera olika utbildningskontexter belyser resultatet både utmaningar och framsteg i arbetet för en mer jämställd skolmiljö.

5.1 Läroböcker

I både svenska och amerikanska läroböcker framställs olika könsroller främst genom den heteronormativa synen gällande relationer (Berge et al., 2022, s. 533; Biström & Lundström, 2021, s. 523; Clonan-Roy et al., 2023, s. 564). Berge et al. (2022, s. 533) påpekar att en del av de svenska biologiböcker idag presenterar bisexualitet och transsexuella personer, men heterosexualitet förblir det dominerande perspektivet. Biströms och Lundströms (2021, s. 523) analys visar att många av de svenska läroböckerna i högstadiet uppmuntrar elever att reflektera kring genusrelaterade frågor, inklusive vad som definierar traditionellt maskulina respektive feminina könsroller, bland annat inom områden som arbetsliv och familjeliv och vad det kan bero på. Clonan-Roy et al. (2023, s. 564) skriver att majoriteten av amerikanska läroböcker utgår från en cis-heteronormativ syn, där relationer huvudsakligen beskrivs som förhållanden mellan män och kvinnor. Dessutom behandlas kön främst i binära termer, där begreppen ”man” och ”kvinna” definieras utifrån traditionella föreställningar om könsroller och biologiskt kön.

5.2 Undervisning i skolan

Edström (2014, s. 552) belyser hur jämställdhetsarbetet påbörjas redan i förskolan i Sverige och att personalen tidigt identifierar skillnader i beteende och interaktion mellan pojkar och flickor. I undersökningen framkommer det att förskolor använder olika strategier för att främja jämställdhet i verksamheten. På en av de undersökta förskolorna ligger fokuset på att stärka flickor i grupp, då de enligt personalens observationer tenderar att ta mindre plats i sociala sammanhang under förskoleåren. Denna tendens anses sedan kunna följa med in i skolåren, vidare till högre utbildning och senare även i yrkeslivet. Genom att aktivt lyfta flickor som grupp hoppas personalen motverka denna ojämlikhet och ge dem bättre förutsättningar i framtiden. Författarna menar att det finns

en oenighet med de övriga förskolorna om hur jämställdhetsarbetet bör ske. Övriga förskolor som är representerade i studien menar att arbetet ska bedrivas på individnivå i stället för gruppnivå. Genom att betrakta varje barn som en unik individ, oberoende av kön, anser dessa förskolor att det är möjligt att skapa en mer jämlik grund för alla barn, där både pojkar och flickor får samma förutsättningar. Edström (2014, s. 553-554) problematiserar vissa aspekter av jämställdhetsarbetet i de tidiga skolåren och lyfter risken att traditionellt ”tjejiga” flickor kan uppmuntras att anta ett mer maskulint ideal. Författaren menar att medan pojkar som uppvisar ”pojkgiga” egenskaper ofta överensstämmer med samhällets normer, kan flickor som uttrycker sig på ett mer traditionellt feminint sätt i stället uppfattas som en symbol för ojämställdhet. Vidare kan flickor uppleva en press att anpassa sig till maskulina normer i syfte att uppnå den form av jämställdhet som eftersträvas inom förskolans läroplaner.

Bengtsson och Bolander (2019, s. 159) påpekar att språkliga val i svensk undervisning spelar en stor roll för att forma elevernas syn på kön och relationer. Under en observation av en lektion noterades att lärarna medvetet använde könsneutrala pronomen ”hen” i stället för ”han” och ”hon”, i syfte att undvika en tydlig könsindelning. Vidare visade observationen att lärarna aktivt gick emot heteronormen genom att använda begrepp som ”partner” i stället för termerna ”flickvän” och ”pojkvän”. Genom denna strategi visade lärarna att relationer inte nödvändigtvis behöver vara heterosexuella. Dessutom uppmuntrades eleverna att uttrycka sig på liknande sätt, exempelvis genom att använda fraser som ”om du hade en kille eller tjej” i stället för att anta att en tjej bara kan ha en kille och vice versa.

År 2022 inleddes ett nytt område i Indonesien till skolornas jämställdhetsarbete. Programmet var baserat på GEDSI (Gender, Equality, Disability and Social Inclusion) och implementerades i 20 grundskolor runt om i landet (Anzakhi et al., 2024, s. 279).

Utifrån programmet ska skolan arbeta med sex mål inom jämställdhet:

1. Både kvinnor och män ska få möjlighet att utbilda sig,
2. Alla elever ska få samma utbildning och utgå från samma läroplan,
3. Kvinnor och män ska kunna jobba med varandra utan att märka av könsroller,
4. Läraren visar både manliga och kvinnliga framgångar,

5. Det ska inte förekomma fysisk, psykisk och sexuellt våld mot kvinnor eller män
6. Kommunikation mellan högre skolstyrelse och elevernas vårdnadshavare om varför programmet införs (Anzakhi et al., 2024, s. 282).

Rektorerna från de 20 skolorna gick programmet med fokus på GEDSI. Resultatet i studien visade att rektorerna implementerade de sex jämställdhetsmålen, nämnda i punkterna ovanför, i skolans verksamhet (Anzahi et al., 2024, s. 282).

Forskning från både Turkiet och Lesotho indikerar att skolan reproducerar samhällets aktuella könsnormer, vilket påverkar såväl elevernas uppfattningar om jämställdhet och deras sociala interaktioner med varandra (Arslan-Namlı, et al., 2024, s.111-112; Morojele, 2013, s. 10-11). Arslan-Namlı et al. (2024, s. 111-112) har genomfört en studie där både elever och lärare på en grundskola i Turkiet intervjuats. Resultatet visar att det finns betydande brister i skolans jämställdhetsundervisning, vilket är en bidragande faktor till att flickorna ofta utsätts för utanförskap och marginalisering av pojkarna. Det är normaliserat att se på flickor som underlägsna. Denna syn delas i viss mån även av lärarna vilket bidrar till maktförhållanden i skolan. Intervjuerna visar dock att eleverna inte uttrycker någon diskriminerande syn på kön på en bredare samhällsnivå, vilket kan uppfattas som en motsägelse i förhållande till deras beteenden och uppfattningar i skolmiljön.

En möjlig förklaring till detta är enligt forskarna (Arslan-Namlı et al., 2024, s. 111-112), att eleverna saknar en djupare förståelse för begreppet jämställdhet. Detta leder till att de inte aktivt kategoriserar eller skiljer mellan manligt och kvinnligt i de olika sociala sammanhang som behandlades i intervjuerna. För att förändra och förbättra jämställdhetsklimatet i skolan vill lärarna arbeta mer systematiskt med jämställdhetsundervisning. De vill bredda skolans insatser genom olika aktiviteter och temadagar, där både elever och deras familjer involveras i arbetet för att skapa en ökad medvetenhet om jämställdhetsfrågor. Dessutom betonas vikten av att integrera likabehandling- och jämställdhetsperspektiv i skolans ordinarie undervisning och ämnen för att arbeta för ett mer jämställt skolklimat.

I en studie genomförd i Lesotho, ett land i södra Afrika, belyses hur kulturella normer och familjestrukturer påverkar synen på könsroller inom skolan. I intervjuer med lärare framkommer att maktförhållandena i hemmet, där män generellt har en dominerande

position, återspeglas i elevernas beteenden i skolan. Flickor visar ofta respekt för pojkarna i klassen, vilket forskarna kopplar till könsrollerna i hemmet, där pappor och bröder tenderar att dominera över kvinnorna i familjen. Denna maktdynamik får vidare konsekvenser i klassrummet där lärarna omedvetet ger pojkarna mer positiv uppmärksamhet, medan flickor i högre grad får negativ uppmärksamhet när de begår misstag. Detta bidrar till att skapa och befästa normer om vad som anses vara lämpligt eller olämpligt beteende för flickor respektive pojkar. För att motverka dessa könsnormer betonar forskaren vikten av att implementera strategier i skolan som kan främja en mer jämställd syn bland eleverna (Morojele, 2013, s. 10-11).

Trots att Lesothos kostnadsfria skolsystem har som mål att främja jämställdhet mellan könen, visar resultatet att detta mål i praktiken inte efterlevs. Diskussioner om könsroller förekommer i klassrummen, men dessa tenderar att gynna männen och pojkarna och tilldelar dem en högre status och makt (Morojele, 2013, s. 13). Utmaningen för skolan ligger i att förhålla sig till den kulturella uppfattningen om könsroller utan att förstärka den negativa synen på kvinnor (Morojele, 2013, s. 15).

5.3 Jämställdhet inom skolan kopplat till samhället och globala målen

Forskning visar att det finns en tydlig koppling mellan jämställdhet i skolan och samhällets normer. Dessa normer påverkar både elever, lärare och föräldrar vilket formar deras syn på jämställdhet. Jämställdhet i skolan handlar inte bara om rättvisa, utan spelar också en viktig roll för att skapa en mer hållbar och jämlik framtid. Genom att arbeta aktivt med jämställdhetsfrågor i skolan kan gamla normer utmanas och förändras, vilket är en viktig del av att nå de globala målen och bygga ett mer rättvist samhälle (Biström & Lundström, 2021, s. 520; Haque & Mohammed Tohit, 2024, s. 10; Kuhar & Zobec, 2017, s. 43-44). Jämställdhet ställs i relation till hållbar utveckling och jämställdhet är därmed en nödvändig faktor för att uppnå de globala målen (Biström & Lundström, 2021, s. 520). På liknande sätt betonas jämställdhet som en integrerad del av CSE, där Haque och Mohammed Tohit (2024, s. 10) argumenterar för att sambandet mellan CSE och de globala målen är avgörande för att skapa långsiktiga förbättringar inom både hälsa och hållbarhet. Genom att erkänna CSE som en del av ett bredare internationellt arbete möjliggörs ett mer inkluderande och rättvist samhälle, där alla individer får bättre förutsättningar att delta på lika villkor. Detta understryker vikten av att jämställdhet

integreras i utbildningssystemet som en strategi för att uppnå social hållbarhet och långsiktig samhällsutveckling.

Kuhar och Zobec (2017, s. 43-44) har genomfört en undersökning i Europa med fokus på de ideologiska rörelserna "gender theory" och "anti-gender movement" samt deras påverkan på skolsystemet och elevernas utbildning. Kuhar och Zobec (2017, s. 31) förklarar "Gender theory" som en modern rörelse som bland annat förespråkar samkönat giftermål, jämställdhet mellan könen, aborträtt, reproduktiva rättigheter och transrättigheter. Till denna rörelse finns motståndsrörelsen som har rötter i Vatikanstaten, så kallad "anti-gender movement" som i kort står mot det som förespråkas i "gender theory". Forskarna (Kuhar och Zobec, 2017, s. 43-44) konstaterar att grundskolor runt om i Europa har blivit en av de primära måltavlorna för "anti-gender movement", trots att många utbildningssystem redan har integrerat ett perspektiv i linje med "gender theory" i sina läroplaner. Motståndet mot undervisning som berör genus och identitet är särskilt framträdande bland vissa grupper av föräldrar och elever, vilka betraktar dessa frågor som kontroversiella och anser att de inte bör vara en del av den ordinarie undervisningen. Forskarna argumenterar för att detta motstånd saknar en hållbar grund. Inkluderingen av genusperspektiv i skolans undervisning bör betraktas som en nödvändighet för att säkerställa mänskliga rättigheter och upprätthålla demokratiska värden.

Kuhar och Zobec (2017, s. 43-44) menar att offentlig utbildning måste utformas med respekt för mänskliga rättigheter och att lärare, i sitt pedagogiska uppdrag, inte kan exkludera innehåll som rör sexualitet, identitet och olika individers rättigheter. Begreppet LGBT (Lesbian, Gay, Bisexual, Trans) ses som tabubelagt inom undervisningen, enligt en studie gjord på grundskolor i Zagreb, Kroatien (Bartulović & Kušević, 2024, s. 55). Studien visar att det finns en utbredd tveksamhet till att diskutera och normalisera frågor om sexualitet i skolan. Författarna betonar dock att en sådan utveckling kan få negativa konsekvenser för både elevernas förståelse av mänskliga rättigheter och skolans arbete för en mer inkluderande miljö. I stället för att reducera eller undvika undervisning om LGBT-frågor menar forskarna att dessa ämnen bör ges större utrymme för att bidra till en ökad acceptans och förståelse, både bland elever och deras föräldrar (Bartulović & Kušević, 2024, s. 55; Kuhar & Zobec, 2017, s. 43-44).

6. Diskussion

Under diskussion kommer tre underrubriker finnas, 6.1 metoddiskussion, 6.2 resultatdiskussion och 6.3 framtida forskning. Metoddiskussion kommer handla om arbetet med informationssökningen, materialanalysen, användandet av AI och övriga tankar kring det metodiska arbetet i studien. Resultatdiskussion innehåller jämförelser och diskussioner mellan olika teman presenterade under resultatet. Resultatdiskussionen kommer också relatera resultatet till syftet och frågeställningarna, samt hur studien är relevant för kommande yrkesroll. Avslutningsvis diskuteras hur ämnet kan fortsätta forskas på i framtiden.

6.1 Metoddiskussion

6.1.1 Informationssökning

Informationssökningen har genomförts i olika databaser och söktjänster som Primo, SwePub och ERIC. För att få en global vinkel på litteraturstudien användes den internationella databasen ERIC. En utmaning med användandet av ERIC var att tjänsten och ibland även webbläsaren behövde uppdateras med jämna mellanrum eftersom vissa sökresultat kunde försvinna i databasen. På grund av detta problem blev vissa sökningar opålitliga och behövde göras om flera gånger och på olika datorer för att säkerställa ett troligt sökresultat. I databaserna användes många olika sökord, synonymer och fraser för att hitta relevanta artiklar (se bilaga 1). Inledningsvis upplevdes artikelsökningen som relativt enkel på grund av den omfattande forskningen inom ämnet. Dock blev processen successivt mer utmanande i takt med att vi behövde identifiera mer specifika studier för att passa in i vår litteraturstudie och besvara våra frågeställningar.

Inledningsvis fastställdes ett urvalskriterium som innebar att endast artiklar publicerade inom de senaste tio åren skulle inkluderas i studien. Detta kriterium reviderades dock när det upptäcktes att även artiklar från de senaste femton åren innehöll relevant och värdefull forskning. Särskilt inom den internationella kontexten visade det sig vara en utmaning att identifiera aktuella vetenskapliga artiklar publicerade före 2010, vilket ledde till en justering av avgränsningen för att säkerställa ett tillräckligt omfattande och representativt material. 2011 kom en ny läroplan i Sverige vilket också bidrog till justeringen av kriteriet.

För att uppnå vårt syfte och besvara frågeställningarna består urvalet av både svenska och internationella artiklar. De internationella artiklarna består av forskning genomförd i Europa, Nordamerika, Asien och Afrika. Genom att samla vetenskapliga artiklar från flera länder fick litteraturstudien en större inblick i olika skolkulturer. Detta bidrar till en översikt av forskningsläget och synliggör både likheter och skillnader mellan länder i olika delar av världen. I Sydamerika var det utmanande att hitta forskning kring jämställdhet överhuvudtaget, anledningen varför är okänd. Vi hittade forskning om jämställdhet i Oceanien men inget vi ansåg var relevant till litteraturstudien. Trots att vi har med global forskning från UNESCO (2024) och begreppsdefinition från FN (2023), hade vår studie blivit mer heltäckande om vi hade lyckats hitta forskning i alla världsdelar.

Jämställdhet är generellt ett stort och aktuellt forskningsområde vilket tillät oss att hitta mycket information på många delar av världen, men inte alla. Forskning om jämställdhet i läroböcker upplevdes mest förekommande i Sverige och USA, vilket är anledningen till att andra länders läroböcker saknas i litteraturstudien.

6.1.2 Materialanalys

Översikten över analyserat material (bilaga 2) var till stor hjälp vid referenshanteringen och framskrivandet av resultatet. Översikten strukturerade artiklarna och bidrog till en tydlig överblick av informationen, vilket underlättade en effektiv hantering av källor. Vidare visade sig användningen av tankekartor under materialanalysen vara en bra strategi eftersom den hjälpte till att kategorisera och organisera forskning. Det var enkelt att ta sig vidare i arbetet tack vare att tankekartorna var systematiska, men även konkretiserade våra tankar genom visualisering.

Fem av elva analyserade artiklar baserades på intervjustudier. I en del av dessa artiklar var det fler kvinnor än män som deltog i intervjuerna. Denna könsfördelning kan eventuellt påverkat resultatet. Däremot framgår det inte i alla artiklarna huruvida fördelningen av de intervjuade personerna var kvinnor eller män.

En utmaning som uppstod under granskningen av artiklarna var att tolka och förstå det akademiska språkbruket. Vi upplevde svårigheter med att förstå innebörden och kontext i

de analyserade språkbruket, oavsett om de var skrivna på svenska eller engelska. En styrka med att skriva i par är att vi kan ta hjälp av varandra för att lyckas tyda artiklarna och se till att vi båda förstod innehållet för att säkerhetsställa en gemensam förståelse. Trots detta kan betydande information ha misstolkats.

För att skriva litteraturstudien har vi strävat efter att tolka källorna på ett objektivt sätt utan att påverkas av vår bias. Vi upplever jämställdhetsarbetet som viktigt och nödvändigt att bedriva runt om i världen.

6.1.3 Artificiell intelligens (AI)

Vi har valt att avstå från att använda AI i materialanalysen, då vi anser att forskningen ger en djupare förståelse om vi själva analyserar materialet. Även om AI kan vara ett stöttande verktyg, är det inte felfritt och riskerar att förbise relevant information i texterna. Risken är att tilliten till AI är för stor och därmed dubbelkollas inte informationen som AI ger. Däremot har AI använts som ett hjälpmedel för att omformulera meningar och identifiera alternativa uttryck i textavsnitt som vi själva producerat. Vi har följt EU:s riktlinjer för användning av AI i forskningen i enlighet med god forskningsed (Vetenskapsrådet, 2024, s. 55).

6.2 Resultatdiskussion

6.2.1 Likheter

Vi upptäckte att i de läroböcker som analyserats i både USA och Sverige framställs könsroller utifrån en heteronormativ syn, där relationer främst beskrivs mellan män och kvinnor. Alla läroböcker tenderar att upprätthålla traditionella föreställningar om kön och genus, där manligt och kvinnligt framställs med etablerade normer (Berge et al., 2022, s. 533; Biström & Lundström, 2021, s. 523; Clonan-Roy et al., 2023, s. 564).

Utifrån resultat från forskning gjord i Sverige, Turkiet och Lesotho har vi sett att det finns en medvetenhet om könsnormer i dessa tre länder. Skolan reproducerar samhällets könsnormer vilket också påverkar elevernas syn på jämställdhet i både skolan och samhället (Arslan-Namlı et al., 2024, 111-112; Edström, 2014, s. 552; Morojele, 2013, s. 10-11). Ännu en likhet som finns mellan svensk och turkisk skola är lärarens roll och beteende inom skolorna. Inom dessa skolor har resultat visat att den syn på kön som läraren har, synliggörs i skolan och i undervisningen och påverkar eleverna på respektive

sätt (Arlsan-Namli et al., 2024, s. 111-112; Bengtsson & Bolander, 2019, s. 159). Både i Sverige och internationellt ser vi att skolpersonal blir utbildade i jämställdhetsfrågor för att vidare kunna implementera olika strategier i undervisningen (Anzakhi et al., 2024, s. 282; Edström, 2014, s. 552).

Ytterligare en likhet vi ser är att i både Sverige och andra länder påverkas jämställdhetsundervisningen av samhällets normer och värderingar. Skolans roll i att lyfta jämställdhet är en gemensam nämnare, där utbildning ses som ett verktyg för att främja jämlikhet och hållbar utveckling. CSE betonas som en nyckelfaktor för att skapa långsiktiga förbättringar inom hållbarhet, hälsa och mänskliga rättigheter som flera länder erkänner för att uppnå de globala målen (Biström & Lundström, 2021, s. 520; Haque & Mohammed Tohit, 2024, s. 10). Ytterligare en upptäckt var att i några länder möter jämställdhetsundervisning motstånd från vissa grupper. Detta är tydligt i forskningen från Europa där ideologiska rörelser som ”anti-gender movement” har påverkat utbildningen och försvårat arbetet med jämställdhet (Kuhar & Zobec, 2017, s. 43–44). Liknande åsikter ser vi i studien från Kroatien där frågor om sexualitet i skolan ses som tabulagt (Bartulović & Kušević, 2024, s. 55).

6.2.2 Skillnader

De skillnader som vi ser om läroböckerna är den vidgade synen på sexualitet. De amerikanska läroböckerna verkar vara mer strikt cis-heteronormativa, medan svenska läroböcker innehåller i viss utsträckning fler sexualiteter som bland annat bisexualitet (Berge et al., 2022, s. 533; Clonan-Roy et al., 2023, s. 564). Vi upptäckte att de svenska läroböckerna öppnar upp en diskussion med eleverna över genusrelaterade frågor, medan amerikanska läroböcker i större utsträckning presenterar könsrollerna som fasta och traditionella. Utifrån vår analys ser vi skillnaden att genus och jämställdhet tas upp i flera svenska ämnen, som biologi, samhällskunskap och hem- och konsumentkunskap, medan de amerikanska läroböckerna främst behandlar dessa frågor inom ämnet sexualitet, samtycke och relationer (Biström & Lundström, 2021, s. 523; Clonan-Roy et al., 2023, s. 564).

I de analyserade resultaten framkommer skillnader mellan svenska och internationella skolors arbetssätt kring jämställdhet, särskilt i fråga om huruvida insatserna fokuserar på individ- eller gruppnivå. I svenska skolor finns det debatter om hur arbetet bör ske, och skolor agerar därmed på lite olika sätt. I forskning om internationella skolor har det mest

förekommande varit en kollektiv syn på könsroller (Edström, 2014, s. 552-554; Morojele, 2013, s. 10-11). Något som står ut i jämförelse mellan svenska och internationella skolor är att i Sverige arbetar man med jämställdhet redan i förskolan (Edström, 2014, s. 552), och detta var inget vi såg i forskning om skolor utomlands. Snarare börjar arbetet senare i länder som Indonesien, där resultatet visar att det nationella programmet GEDSI infördes år 2022 (Anzakhi et al., 2024, s. 279-282). Något som inte heller framkom i de internationella exemplen var ett mångfaldigt språkbruk. På skolor i Sverige används exempelvis könsneutrala pronomen i undervisningen (Bengtsson & Bolander, 2019, s. 159) vilket vi inte har sett i internationella studier.

I Sverige är jämställdhet tydligt kopplat till hållbar utveckling och är en del av flera skolämnen (Biström & Lundström, 2021, s. 520). Vi såg skillnaden i Kroatien där jämställdhetsfrågor och LGBT undviks, vilket försvårar och begränsat deras utrymme i undervisningen (Bartulović & Kušević, 2024, s. 55). I vissa länder i Europa, särskilt där ”anti-gender movement” finns, har skolor blivit måltavlor för kritik och vill begränsa undervisningen om genus och identitet. Liknande problem hittar vi i forskningen från Turkiet och Lesotho där skolmiljön påverkas av rådande könsnormer i hemmet och samhället, vilket speglas i skolan (Kuhar & Zobec, 2017, s. 43-44; Morojele, 2013, s. 10-11; Arlsan-Namlı et al., 2024, s. 111-112). När vi analyserat forskning om svenska skolor har vi inte sett samma samhällsproblem.

6.2.3 Slutsats

Syftet på studien var att undersöka hur jämställdhetsbegreppet används och resultatet visar att jämställdhetsundervisning hanteras på olika sätt i olika länder och påverkas av samhällets normer och värderingar. Sverige har en mer integrerad syn på jämställdhet, där det genomsyrar flera skolämnen och kopplas till hållbar utveckling. Andra länder i centrala Europa, där kulturella grupper och rörelser har större inflytande på skolan, begränsas undervisning om genus och jämställdhet. Utifrån forskning vi har tagit del av kvarstår en heteronormativ syn i många läroböcker, främst i USA men också delvis i Sverige. Arbetet med jämställdhet är därför en pågående process som präglas av både framsteg och motstånd, och hur dessa frågor behandlas i skolan beror till stor del på det omgivande samhällets normer.

6.2.4 Forskningen relaterat till yrkesrollen

Jämställdhet är något som den svenska skolan ska arbeta aktivt med. Det framkommer i läroplanen att skolan ska förmedla alla människors lika värde och jämställdhet mellan kvinnor och män (Skolverket, 2024a, s. 5). Något vi upplevt under alla våra VFU-perioder är att det finns tydliga skillnader på normer och beteenden mellan pojkar och flickor i skolan. Det förväntas ofta olika saker av eleverna, både socialt och prestationsmässigt. Samtidigt upplever vi att skolorna arbetar kontinuerligt för jämställdhet, men precis som studien har synliggjort, speglas samhällets normer i skolmiljön. På grund av den utmaning som finns i arbetet med jämställdhet i stora delar av världen, anser vi denna studie viktig och lärorik för oss som blivande mellanstadielärare.

6.3 Framtida forskning

Utifrån vårt resultat och diskussion ser vi att det finns ett stort behov för vidare forskning. Vi har haft fokus på grundskolor i länderna vi analyserat, och vi ser att det hade varit till en fördel att även undersöka högre utbildningsformer. I framtida forskning hade det varit intressant att utföra en kvalitativ undersökning med elevintervjuer som studiens utgångspunkt. Om en liknande studie genomförs borde området breddas med fler länder från alla världsdelar för att få ett mer övergripande resultat. Litteraturstudien har fokuserat på hur undervisningen och skolan arbetar med jämställdhet, och till framtida forskning hade det varit intressant att byta perspektiv. Syftet blir då att undersöka hur eleverna själva ser på jämställdhetsbegreppet utifrån undervisningen som bedrivs i skolan i Sverige och andra länder. Jämställdhet är ett aktuellt ämne vilket understryker vikten i att fortsätta studera hur skolans arbete påverkar elevers uppfattningar och bidrar till långsiktiga samhällsförändringar.

Referenslista

- Anzakhi, A., Fadhilah, T.D., Hilmi, M.N., Ibda, H., Mabruroh, S.S., & Wijanarko, A.G. (2024). Inclusive Education Based on Gender Equality, Disability, and Social Inclusion (GEDSI) in Elementary School. *Pegem Journal of Education and Instruction*. 14(3), 276-286. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1431751.pdf>
- Arslan-Namlı, N., Karaduman, B., Karakuş, M & Turhan-Türkkan, B. (2024). A Needs Analysis Study on Interdisciplinary Gender Equality Education: Turkish Context. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 11(1), 100-116. <https://doi.org/10.52380/ijcer.2024.11.1.537>
- Bartulović, M. & Kušević, B. (2024). When Does "Too Early" Become "Too Late"? Reflections of Croatian Secondary School Educators on the Persistence of LGBT Taboos in the Education System. *CEPS Journal: Center for Educational Policy Studies Journal*, 14(2), 39-61. <https://doi.org/10.26529/cepsj.1327>
- Bengtsson, J., & Bolander, E. (2019). Strategies for inclusion and equality – ‘norm-critical’ sex education in Sweden. *Sex Education*. 20(2), 154-169. <https://doi.org/10.1080/14681811.2019.1634042>
- Berge, M., Junkala, H., & Silfver, E. (2022). Diversity in sex and relationship education – limitations and possibilities in Swedish biology textbooks. *Sex Education*. 22(5), 521-537. <https://doi.org/10.1080/14681811.2021.1966407>
- Biström, E., & Lundström, R. (2021). Action Competence for Gender Equality as Sustainable Development: Analyzing Swedish Lower Secondary Level Textbooks in Biology, Civics, and Home and Consumer Studies. *Comparative Education Review*. 65(3), 399-585. <https://doi.org/10.1086/714607>
- Carlson, Å. (2017). Jämställdhet, vad är det? En analys av begreppet jämställdhet i offentliga dokument om skola, utbildning och arbete. *Tidskrift för politisk filosofi*. 3, 1–15. https://www.politiskfilosofi.se/fulltext/2017-3/pdf/TPF_2017-3_001-014_carlson.pdf
- Ceder, S., Gunnarsson, K., Orlander, Auliarvola., Planting-Bergloo, S., & Öhman, Lisa. (2021). *Sexualitet och relationer – Att möta ett engagerande och föränderligt kunskapsområde i skolan*. Studentlitteratur.
- Clonan-Roy, K., DeBoard, A., Fuller, K.A., Goncy, E.A., Hall, A., Naser, S.C. & Williams, A. (2023). The Silencing of Sexual and Gender Diverse Identities in Middle and High School Sexuality Education. *Contemporary School Psychology*, 27(3), 557-570. <https://doi.org/10.1007/s40688-022-00419-3>

- Edström, C. (2014). Pedagogues' Constructions of Gender Equality in Selected Swedish Preschools: A qualitative study. *Taylor & Francis Ltd.*, 5(4), 535-559. <https://doi.org/10.3402/edui.v5.24618>
- FN. (2023). *Mål 5: Jämställdhet*. Hämtad 10 februari, 2025 från <https://fn.se/wp-content/uploads/2023/02/Ma%CC%8A-5-ja%CC%88msta%CC%88ldhet.pdf>
- Haque, M & Mohammed Tohit, N.F. (2024). Empowering Futures: Intersecting Comprehensive Sexual Education for Children and Adolescents With Sustainable Development Goals. *Cureus*, 16(7), 1-13. <https://doi.org/10.7759/cureus.65078>
- Hedlin, Maria. (2013). Swedish Schools and Gender Equality in the 1970s. *International Education Studies*. 6(3), 76-87. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1067745.pdf>
- Kuhar, R & Zobec, A. (2017). The Anti-Gender Movement in Europe and the Educational Process in Public Schools. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 7(2), 29-46. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1145822.pdf>
- Kungl. Skolöverstyrelsen. (1962). *Läroplan för grundskolan*. Emil Kihlströms Tryckeri AB.
- Langemark, I & Hugo, M. (2023). Jämställdhet i grundskolan – en kritisk diskursanalys av policydokument. *Educare*. (1), 82-114. <https://doi.org/10.24834/educare.2023.1.901>
- Morojele, P. (2013). Rural teachers' views: What are the gender-based challenges facing Free Primary Education in Lesotho? *South African Journal of Education*. 33(3), 1-18. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1135975.pdf>
- Nationalencyklopedin. (2023). *Jämställdhet*. Hämtad 30 januari, 2025 från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/jämställdhet>
- Nilholm, C. (2017). *SMART: Ett sätt att genomföra forskningsöversikter*. Studentlitteratur.
- Nyman, R., & Claesson A. (2022). Litteraturstudier i lärarutbildningen: att läsa, skriva och reflektera. Studentlitteratur.
- Skolforskningsinstitutet. (2024). *Aktivt jämställdhetsarbete i undervisningen*. Hämtad 6 februari, 2025 från <https://www.skolfi.se/wp-content/uploads/2024/02/Aktivt-j%20%80%9Emst%20%80%9Eldhetsarbete-i-undervisningen-lsenord.pdf>
- Skolinspektionen. (2019, 4 september). *Jämställdhetsproblem i svensk skola*. Hämtad 6 februari från <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter->

[stat/teman-fran-var-inspektion/malbild/kunskapsoversikt-jamstalldhetsproblem-i-svensk-skola-till-siw-2019-09-03.pdf](https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/teman-fran-var-inspektion/malbild/kunskapsoversikt-jamstalldhetsproblem-i-svensk-skola-till-siw-2019-09-03.pdf)

Skolinspektionen. (2020). *Grundskolors arbete med jämställdhet – med särskilt fokus på en trygg skolmiljö för alla elever*. Hämtad 6 februari från

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2020/jamstalldhetsrapport--grundskolors-arbete-med-jamstalldhetslutversion.pdf>

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2024a). *Läroplan för grundskolan, fritidshemmet och förskoleklassen: Lgr22*. (2. rev. uppl.) <https://www.skolverket.se/getFile?file=13074>

Skolverket. (2024b, 27 november). *Arbeta med förskolans och skolans värdegrund*.

Hämtad 5 februari, 2025, från

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/arbete-med-forskolans-och-skolans-vardegrund>

Skolöverstyrelsen. (1969). *Läroplan för grundskolan. Lgr69*. Utbildningsförlaget.

UNESCO. (2024, 19 november). *Comprehensive sexuality education: For healthy, informed and empowered learners*. Hämtad 10 februari, 2025 från

<https://www.unesco.org/en/health-education/cse>

Utbildningsdepartementet. (1994). *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna, Lpo 94 & Lpf 94*. Utbildningsdepartementet.

Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed: 2024*.

<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forsknings-sed-2024.html>

Bilaga 1: Söktabell

Databas och datum	Sökord	Eventuella avgränsningar	Antal träffar	Antal valda artiklar
ERIC 2025-01-24	noft("equality" OR "gender equality") AND noft("middle school") AND noft("analysis") AND noft("foreign countries")	Peer review	17	1
ERIC 2025-01-24	noft("equality") AND noft("school" OR "education" OR "middle school") AND noft("sexual education")	Peer review	5	1
ERIC 2025-01-24	noft("education" OR "sexual education") AND noft("secondary school") AND noft("LGBT")	Peer review 2020-2024	12	1

ERIC 2025-01-24	noft("sexual education" OR "sexual knowledge" OR "sexuality education") AND noft("education" OR "lesson*" OR "curriculum" OR "school") AND noft("modern" OR "contemporary")	Peer review År 2020-2024	15	1
ERIC 2025-01-24	noft("equal education" OR "equality") AND noft("gender") AND noft("elementary school" OR "middle school") AND noft("inclusive")	Peer review	26	1
Primo 2025-02-06	"jämsälldhet" AND "undervisning"	Peer review	6	1
SwePub 2025-02-06	"gender equality" AND "school" AND "sweden" AND "textbooks"	Referensgranskat	1	1

ERIC 2025-02-07	noft("inclusion" AND "equality") AND noft("sex education") AND noft("sweden")	Peer review	3	2

Primo 2025-02-07	"sexual education" AND "sustainable development goals"	Peer review	7	1

ERIC 2025-02-18	noft("equal education") AND noft("education") AND noft("elementary school") AND noft("gender") AND noft("gender equality")	Peer review	7	1

Bilaga 2: Översikt över analyserat material

Författare	Syfte	Design, Urval, Datainsamling	Studiens teoretiska utgångspunkt/ram	Resultat
Buket Turhan-Türkkan; Betül Karaduman; Nihan Arslan-Namli; Memet Karakus Titel A Needs Analysis Study on Interdisciplinary Gender Equality Education: Turkish Context Tidskrift International Journal of Contemporary Educational Research Publikationsår 2024	Syftet med studien är att undersöka hur lärare och elever i grundskolan ser på jämställdhet mellan kvinnor och män och undersöka hur stort behov det finns av jämställdhetsundervisning.	Studien har gjorts på både lärare och elever på en grundskola genom att de har fått delta i intervjuer och svarat på olika enkäter. Land Turkiet	Texten har främst utgångspunkt i socialkonstruktivism och feministisk teori.	Studien visade att skolmiljön inte är jämställd. Det finns stora behov att implementera jämställdhetsundervisning i skolan samt att försöka förbättra skolklimatet med olika aktiviteter/temadagar som berör jämställdhet.

Författare Nor Faiza Mohammed Tohit; Mainul Haque Titel Empowering Futures: Intersecting Comprehensive Sexual Education for Children and Adolescents With Sustainable Development Goals Tidskrift Cureus Publikationsår 2024	Syfte Syftet med studien är att undersöka hur en global omfattande undervisning kring sexuell hälsa, relationer och jämställdhet inom skolan bidrar till att nå hållbarhetsmål och lyfta framtida generationer.	Design, Urval, Datainsamling Studien gjordes på tidigare forskning kring hållbarhet och omfattande sexualundervisning där författarna har analyserat material och kommit fram till resultatet. Land Globalt	Studiens teoretiska utgångspunkt/ram Studien har en feministisk och folkhälsobaserad teori.	Resultat Resultatet visar att genom en omfattande sexual undervisning kommer unga göra bättre framtidsval som har med jämställdhet och sexualitet att göra och därmed bidra till en bättre framtid för alla.

Författare Roman Kuhar; Aleš Zobec Titel The Anti-Gender Movement in Europe and the Educational Process in Public Schools Tidskrift Center for Educational Policy Studies Journal Publikationsår 2017	Syfte Studiens syfte är att undersöka hur samhällets politiska åsikter om kön påverkar skolan och skolbarnen.	Design, Urval, Datainsamling Författarna har gjort studien genom att forska på "gender theory". Sedan har de tittat på vilka delar av rörelsen som på något sätt påverkar skolorna. Till sist forskar författarna huruvida föräldrars egna åsikter får påverka vad barnen lär sig i skolan. Land (Område) Europa	Studiens teoretiska utgångspunkt/ram Studiens teoretiska utgångspunkt är diskursteori och feministisk teori.	Resultat Studien visar att oavsett vad samhället och föräldrar anser så ska barn undervisas om ex. samkönade giftermål, jämställdhet osv. Det är inget hot, snarare ett måste för att skolorna ska arbeta mot ett demokratiskt samhälle.

Författare Sheeren C Naser; Kimberly Anne Fuller; Katherine Clonan-Roy; Elizabeth A Goncy; Audrey Hall; Alec DeBoard; Alyssa Williams Titel The Silencing of Sexual and Gender Diverse Identities in Middle and High School Sexuality Education Tidskrift Contemporary School Psychology Publicationsår 2023	Syfte Syftet med studien är att beskriva hur sexualkunskap i kontext till hälsa lär ut om sexualitet, könsroller och sexuell läggning.	Design, Urval, Datainsamling Studien är gjord på 13 textböcker/läroböcker om hälsa. Land USA	Studiens teoretiska utgångspunkt/ram Studien är baserad på genusteori och kritisk pedagogik.	Resultat Resultatet visar att 11 av 13 läroböcker förespråkar sex efter giftermål, samt innehåller mycket felinformation könsidentiteter och sexuella läggningar. Resultatet visar att textböckerna bör innehålla mer information för en bättre sexualundervisning.

Författare Marija Bartulović; Barbara Kušević Titel When Does “Too Early” Become “Too Late”? Reflections of Croatian Secondary School Educators on the Persistence of LGBT Taboos in the Education System Tidskrift CEPS Journal: Center for Educational Policy Studies Journal Publikationsår 2024	Syfte Syftet med studien är att analysera de olika metoderna som pedagogerna använder när de diskuterar LGBT-ämnen.	Design, Urval, Datainsamling 27 medarbetare från skolor i Zagreb har fått frågor som de har diskuterat gruppvis. Land Kroatien	Studiens teoretiska utgångspunkt/ram Studien vilar på socialkonstruktivism och queerteoretiska perspektiv	Resultat Medarbetarna är enade att det ska finnas undervisning om sexualitet och kön, men att de har olika åsikt hur man ska lära ut. De poängterar vikten av att ha bra kommunikation mellan skolan och föräldrar.

Författare Hamidulloh Ibda; Andrian Gandi Wijanarko; Muhammad Naufal Hilmi; Sufi Saniatul Mabrurroh; Arjaul Anzakhi; Trifka Dila Fadhilah Titel Inclusive Education Based on Gender Equality, Disability, and Social Inclusion (GEDSI) in Elementary School Tidskrift Pegem Journal of Education and Instruction Publikationsår 2024	Syfte Syftet med studien är att inkludera GEDSI- programmet i skolor i Indonesien för att det är bristande.	Design, Urval, Datainsamling Studien involverar 20 rektorer i olika skolor i Indonesien som ska gå programmet. Land Indonesien	Studiens teoretiska utgångspunkt/ram Studien är baserad på inkluderingsteori och genusteori.	Resultat Programmet som rektorerna gått har inspirerats till att utveckla arbetet kring GEDSI i skolorna.

Författare Charlotta Edström Titel Pedagogues’ Constructions of Gender Equality in Selected Swedish Preschools: A qualitative study Tidskrift Taylor & Francis Ltd. Publikationsår 2014	Syfte Syftet med studien är att analysera och beskriva hur pedagoger arbetar med jämslälldhet bland barnen i förskolan.	Design, Urval, Datainsamling Studien innehåller intervjuer med nio erfarna pedagoger från tre olika förskolor i Sverige, samt analyserat dokument från förskolorna som är relaterar till förskolans pedagogik. Land Sverige	Studiens teoretiska utgångspunkt/ram Studien har en utgångspunkt inom främst diskursteori och genusteoretiska perspektiv.	Resultat Förskolorna arbetar med jämslälldhet bland barnen på olika sätt. En av skolorna vill lyfta flickorna i grupp medan de andra två vill se alla som individer och lyfta både pojkar och flickor.

Författare Elin Biström; Ragnar Lundström Titel Action Competence for Gender Equality as Sustainable Development: Analyzing Swedish Lower Secondary Level Textbooks in Biology, Civics, and Home and Consumer Studies Tidskrift Comparative Education Review Publicationsår 2021	Syfte Syftet med studien är att se om innehåll om hållbar utveckling och jämställdhet i böcker gemensamt stödjer varandra.	Design, Urval, Datainsamling Analyserat samhällsböcker, hem- och konsumentkunskapsböcker och biologiböcker från högstadiet. Land Sverige	Studiens teoretiska utgångspunkt/ram Studiens teoretiska utgångspunkt ligger huvudsakligen i handlingskompetens som handlar om kritiska perspektiv på utbildning och hållbar utveckling.	Resultat Analysen ser att hållbar utveckling och jämställdhet framhålls separat, mer än tillsammans.

Författare Jenny Bengtsson; Eva Bolander Titel Strategies for inclusion and equality – ‘norm-critical’ sex education in Sweden Tidskrift Sex Education Publicationsår 2019	Syfte Syftet med studien är att undersöka hur sexualkunskapen är upplagt och vad för budskap och norm-ideal som framkommer i undervisningen.	Design, Urval, Datainsamling Studien är observationer av sexuallektioner i högstadiet där eleverna främst var migranter eller hade föräldrar som var migranter, samt intervjuer med två pedagoger. Land Sverige	Studiens teoretiska utgångspunkt/ram Studien har utgångspunkt främst i normkritiska teorier.	Resultat Resultatet visar att genom vad man säger och gör under undervisningen utmanar och avstigmatisera normerna.

Författare Hannele Junkala; Maria Berge; Eva Silfver Titel Diversity in sex and relationship education – limitations and possibilities in Swedish biology textbooks Tidskrift Sex Education Publikationsår 2022	Syfte Syftet med studien är att se hur sexuell läggning och kroppar är presenterade i textböcker inom biologin.	Design, Urval, Datainsamling Studien har analyserat senast uppdaterade biologiböcker för åldrarna 13-16 år/högstadiet. Land Sverige	Studiens teoretiska utgångspunkt/ram Studien har utgångspunkt i normkritiska, queer-teoretiska och feministiska perspektiv.	Resultat Resultatet visar att LGBT-innehåll finns med i alla kapitel om sexualitet och relationer. Böckerna poängterar att sexuell läggning är permanent.

Författare Pholoho Morojele Titel Rural teachers' views: What are gender-based challenges facing Free Primary Education in Lesotho? Tidsskrift South African Journal of Education Publikationsår 2013	Syfte Syftet med studien är att belysa de utmaningar inom jämsällldhet bland könen i de kostnadsfria skolorna i Leshoto.	Design, Urval, Datainsamling Studien innehåller intervjuer med 12 stycker lärare från Leshoto, 11 stycken kvinnliga och 1 manlig. Land Lesotho	Studiens teoretiska utgångspunkt/ram Studien bygger på feministiska tolkningar av socialkonstruktivism	Resultat Medvetenheten om hur könsroller inom kulturen formas kan vara en effektiv strategi för att främja jämsällldhet i skolorna.

Bilaga 3: Sökordstabell

Jämställdhet, gender equality, equality, equal education, gender, sustainable development goals, challenges, inclusive, inclusion	De här sökorden har använts för att söka efter artiklar som är relaterade till jämställdhetsbegreppet.
Sexual education, sexual knowledge, sexuality education, LGBT	De här sökorden har använts för att söka efter artiklar som är relaterade till sexualundervisning.
Analysis, education	De här sökorden har använts för att söka efter artiklar där någon typ av analys har gjorts på relevant utbildning inom grundskolan.
Middle school, lesson, curriculum, school, undervisning, secondary school, elementary school, text books	De här sökorden har använts för att söka efter artiklar som handlar om skolan, utbildningen i skolan och lektioner i skolan.
Foreign countries, modern, contemporary, Sweden	De här sökorden har använts för att söka efter artiklar där undersökningen har utförts i Sverige eller andra länder samt nutida artiklar.

Bilaga 4: Geografisk tabell

Land/område	Antal artiklar
Sverige	4
Turkiet	1
Kroatien	1
USA	1
Lesotho	1
Indonesien	1
Europa	1
Globalt	1